СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 238. Джерзі Сиṭі, Н. Дж., четвер, 13-го жовтня 1938. No. 238. Jersey City, N. J., Thursday, October 13, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЩЕ 150 МІЛІОНІВ НА ВОЄННУ ФЛЬОТУ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт подав до відома, що пляни уряду розбудови американської военної фльоти потягнуть за собою потребу видати на цю ціль у найближчому фіскальному році додаткових 150 міліонів долярів.

Президент дав цю відповідь ґазетярам на їх запит, чи ситуація в світі не робить дальші зброєння зайвими.

Президент почав конференцію з пресою з висказу свого вдоволення з покінчення непорозуміння між Болівією та Чако та з факту, що в Америці нема війни.

ХОТІВ БИ ЗАБОРОНИТИ ПОВІТРЯНУ ВІЙНУ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар війни Вудринґ виступив у публичній промові за те, щоб держави дорогою міждержавних угод заборонили воювати з повітря.

ЗРІСТ ВОЄННИХ СТРАХІВ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — Американський Інститут Публичної Опінії розслідже відношення американської публичної опінії до чеської кризи й звязаних з нею питань.

На запит, чи добре зробили Анґлія й Франція, що погодилися з Німеччиною й не пішли на неї війною, більшість американців відповідає „так". На запит, чи вимагання Німеччини від Чехословаччини оправдані, велика більшість відповідає „ні". На запит, чи замирення між Анґлією й Німеччиною ворожить мир на довгі роки, більшість відповідає „ні". З цього Інститут робить висновок, що американська публична опінія боїться скорого вибуху війни, не зважаючи на мінхенську злагоду.

БОРОТЬБА МІЖ ЮНІЙНИМИ ҐРУПАМИ.

ГЮСТОН (Тексас). — У відповідь на заяву Вилйема Ґріна, президента Американської Федерації Праці, що угода між Федерацією й Комітетом Промислової Орґанізації буде можлива аж тоді, як Джан Луіс, голова Комітету, зрезиґнує зо свого становище, Джан Луіс заявив публично, що він готов зрезиґнувати зо свого становища, як Вилйем Ґрін зречеться свого.

Вилйем Ґрін заявив, що він не думає резиґнувати.

ФОРД СТРІЧАЄТЬСЯ З ПРЕДСТАВНИКАМИ АВТОМОБІЛЬНОЇ ЮНІЇ.

ДІТРОЙТ. — У канцелярії Гарія Бенета, директора праці Фордової Моторової Спілки, Генрі Форд, автомобільний фабрикант, завзятий противник робітничих юній, стрінувся й розмовляв з Гомером Мартином, президентом автомобільної юнії, що нахвалюється, що вона зорґанузувала 400,000 автомобільних робітників.

Стріча не була влаштована наперед, а трапилася зовсім випадково.

УКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ В СПРАВІ ЗАКАРПАТТЯ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. — Тут відбулося в неділю всенародне віче, на якім рішучо запротестовано проти загарбання Закарпатської України Мадярщиною та проти всяких претенсій Польщі до нього. З віча вислано до Інтернаціональної Комісії в Берліні, до державних мужів Злучених Держав Америки, Німеччини, Італії й Анґлії домагання права самовизначення для закарпатських українців включно до самостійности.

Як почесна президія на вічу засідали отсі американські громадяни, виходці Закарпаття: Андрій Пайкош, село Вапеник, столиця шароська; Василь Шелельо, село Завідово, столиця бережанська; Григорій Пальчак, уроженець Філядельфії, котрого батьки походять із Закарпаття; Михайло Кузьма, село Ґутка, столиця кошицька; Іван Микула, село Раковець, столиця земплинська; Іван Дудинець, село Колодня, столиця бережанська (берецька).

Вічем проводив гром. Теодор Свистун, секретарювали Стефан Мелян, Митро Пасічник, панна Марія Генрі і Давид Хмелик. Промовляли полк. Роман Сушко, проф. Григорій Герман і д-р Володимир Ґалан. Василь Шелельо подякував усім українцям, що в скрутну хвилю, в якій знайшлися закарпатські русини, вони приходять з братньою поміччю. Сказав Шелельо: „Як би так наші брати русини-українці виступали один за одного по цілій Україні, то напевно ніяка ворожа сила нас не подолалаб".

Присутніх на вічу представників було до тисячі осіб. На вічу започатковано фінансову поміч Закарпаттю. Американські місцеві часописи принесли обширні вістки про це віче.

На вічу запала ухвала, щоб якнайскорше приступати до орґанізування збройної військової помочи для охорони Закарпаття.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА ПРИ РОЗБОРІ.

Грубо тіньовані частини Чехословаччини це ті частини, котрих Ґітлер домагався для Німеччини без плебісциту; легко тіньовані це ті, що він їх домагався з плебісцитом. Нині він усе це дістав без плебісциту.

ЗНАЙШЛИ СПОСІБ ВІДКРИВАННЯ ОТРУЙНОЇ ПАРИ.

Т. Т. Вудсон, інжинір Ґенеральної Електричної Компанії в Скенектеді, Ню Йорк, придумав спосіб відкривання при помочі фотоґрафічних лямп невидних голим оком отруйних випарів. Спосіб такий чуткий, що він відкриває навіть випари ртути, що виходять із закоркованої фляшки. Винаходові заповідають велике значіння для здоровля робітників.

ПОТРІЙНЕ САМОГУБСТВО 60-ЛІТНЬОГО УРЯДОВЦЯ.

У Лодзі 60-літній В. Тикоціньскі, урядовець одного торговельного підприємства, жонатий і батько два дорослих дітей, залюбився без взаємности в молодій товаришці в бюрі. На тому тлі рішив померти. Найперше повісивсь, але коли мотузок урвався, протяв собі жили на шиї й на руках. Коли й це не спричинило його смерти, Тикоціньскі вискочив з 3-го поверха й згинув. Він залишив 7 листів, що їх перед смертю передав дозорцеві дому.

ЩЕ ОДИН КОСТЕЛ.

У Висовій, на Лемківщині, посвятили новий римо-католицький костел. Польська преса зазначує, що цей костел побудований старанням війська й Т. Ш. Л. У посвяченні взяв участь епископ Лісовскі, віцевоевода Малашиньскі, директор департаменту релігійних віроісповідань і освіти Новак, староста й інші. Польська преса звертає увагу, що згаданий костел „ма щеґульне значене для польскосці в. тих стронах".

РИБИ НА ДЕРЕВІ.

У водах Африки живе один рід риб, названий „морським верблюдом". Ці дивні створіння в пошукуванні комах вилазять на прибережні дерева. Притім забирають за собою великий запас води, якою поливають свою тіло, щоб воно не висохло.

ЗАСУДИЛИ ЗА СІДАЙ-СТРАЙК.

Перед присяжними суддями в філядельфійському суді розглядано позов гарбарського підприємства МекНілі енд Прайс Ко. за відшкодування з боку робітників, що вийшли були на сідайстрайк. Підприємство домагалося від робітників заплати 40,000 долярів як відшкодування за шкіри, що зіпсулися підчас страйку. Присяжні признали підприємству 5,000 долярів відшкодування. Рішенням обнято 204 робітників. Є це перший процес цього роду в краю.

СОННИЙ ЗЛОДІЙ.

Безробітний 19-літній італієць Сильвестер Катанео з Ґраці закрався вночі до віллі якоїсь пані Мартінек-Кресп. В офіціцинах мешкала тільки кухарка, якої під ту пору не було вдома. Катанео знайшов у її кімнаті 150 франків і збирався вже втікати, коли раптом почув кроки на сходах. Це верталася додому кухарка. Злодійчук шугнув миттю під ліжко.

Кухарка ввійшла до кімнати й негайно положилася до ліжка. Катанео хотів підождати, аж вона засне, щоб опісля втекти з кімнати. Та втомлений „трудящим" днем і схвилюванням, сам заснув. По кількох хвилинах зпід ліжка озвалося голосне хропіння.

Кухарка вискочила застрашена з постелі, вибігла й почала кликати помочі. Збіглися люди, розбудили заспаного злодійчука та обшукали. При ньому знайшли 150 франків.

Пеховатого злодія замкнули в сусідній кімнаті до часу, аж прийде поліція. Та коли прийшли поліцаї, кімната була пуста. Катанео втік крізь вікно, забравши з собою 150 франків. Його арештували щойно кілька днів пізніше, коли він пропивав у каварні те, що йому залишилося з украдених грошей.

Карний суд у Ґраці засудив пеховатого злодія, що заснув не впору, на 6 місяців вязниці.

ПЕЕГОВОРИ З МАДЯРАМИ ПЕРЕРВАНІ.

КОМАРОМ. — Переговори між чехословацькою делеґацією і мадярами на один день перервано. Мадяри вперто стоять при тім, щоб віддати їм без голосування частину Словаччини і Закарпаття з Ужгородом. Мадяри погрожують ультиматом. Над границею стоїть по обох боках військо. Мадяри хочуть вмашурувати в бажані ними області силою.

ПОГОДИЛИСЯ В СПРАВІ ЧАКА.

Розємний суд, зложений з президентів републик: Арґентина, Бразилія, Чіле, Перу, Злучені Держави Америки й Уруґвай, довів до згоди між Болівією й Параґваєм у спорі за провінцію Чако, за котру між цими краями вівся спір майже від сотки літ та за котру недавно велася між ними люта війна.

КОМУНІСТИЧНА ДРУКАРНЯ НА ЖИДІВСЬКОМУ ЦВИНТАРІ.

В окружнім суді у Львові зачався карний процес проти Ш. Розенштайна, обвинуваченого за комуністичну діяльність. У січні ц. р. стражник жидівського цвинтаря, Вандель, завважив двох чоловіків, що перескочили цвинтарний мур і скрилися в шопі. Поліція знайшла в шопі цикльостиль, матриці й комуністичні відозви. Обвинувачений відповідав перед 2-ма роками за приналежність до комуністичної партії. Його товариша не викрили.

ЗАКІНЧИЛА ЖИТТЯ НА ГРОБІ ЧОЛОВІКА.

На гробі Реймонда Мура на одному з цвинтарів у Трентоні, Ню Джерзі, знайдено тіло його жінки Алісії з раною в голові, видно завданою вистрілом з револьвера, що лежав коло неї. Коронер прийшов до переконання, що вона поповнила самогубство. Її чоловік помер у жовтні 1931. року.

КИЇВСЬКА ПРОВІНЦІЯЛЬНА ПРЕСА САБОТУЄ КОМПАРТІЮ

КИЇВ. — Вияви неохоти до Москви й фермент, що від довшого часу треває в Україні, поширюються все на нові ділянки. В останньому часі пресові орґани, що їх друкують українською мовою, свідомо не поміщують партійних постанов та інструкцій комсомольських орґанізацій. Ось ці часописи: „Більшовицький Шлях", що виходить у Миколаєві, „Більшовик" у Чернигові, „Соціялістична Молдавія" в Тирасполі, „Червоний Кордон" у Камянці Подільськім, „Зоря" у Дніпропетровську, „Пролетарська Правда" у Києві, „Чорноморська Комуна" і „Більшовицький Прапор" в Одесі та „Червоний Прапор" у Харкові. У звязку з тими атаками саботажу переводять у редакціях київських і провінціяльних українських часописів „чистку".

Партизани в околиці Балти.

Підчас вправ частин червоної армії на терені т. зв. „Автономної Молдавської Републики" невикриті досі справники перетяли дроти польового телефону. Переведені доходження устійнили, що цей акт саботажу виконав оперуючий в околицях Балти партизанський відділ, створенний з селян, утікачів з колгоспів. Цей відділ виконав уже багато нападів на советські склади матеріялів та підпалив чимало збіжевих маґазинів. Орґани советської влади зорґанізували в двох районах Тираспільщини облави. Підчас тих облав арештовано кілька сотень українських селян, підозрілих у співпраці з партизанами.

Київське ҐПУ проти Сталіна.

До Києва приїхала з Москви комісія ҐПУ, в склад якої входили: шеф ҐПУ Єжов, ґенеральний прокуратор Вишинський і головний суддя Ульрих. З ними приїхав до Києва цілий поїзд відділів ҐПУ. Приїзд цеї комісії і війська з півночі стоїть у звязку з повстанням 37 полку піхоти в Києві. Над Києвом появився був літак, з якого летуни скинули летючки з зазивом до повстання проти Сталіна.

Масові арештування.

Рівночасно з тим почалися масові арештування серед українців, що служать у київськім ҐПУ. Досі арештовано коло 20 урядовців ҐПУ. Є здогади, що половина проводу київського ҐПУ піде під суд. Коло Києва в тім самім часі вивязалася стрілянина між вояками, що походять з Росії, і вояками українського походження. Між українцями було кількадесять убитих, а також багато ранених.

ПРОТИУКРАЇНСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ У ЛЬВОВІ.

ЛЬВІВ. — Українська преса пише про відомі протиукраїнські демонстрації таке: „В неділю, 25 вересня ц. р., на вулицях Львова появилися ватаги міського шумовиння та батярні, між якими було багато польських студентів, а навіть ґімназійних учеників, які почали демонструвати проти українців. Демонстранти вибили шиби в багатьох українських крамницях, установах та навіть у приватних помешканях у цілім Львові. Найбільше потерпіли українці, що мешкають при вул. Руській у Ринку, при пл. св. Юра та при вул. П. Скарги. По дорозі вони товкли також вікна жидівських крамниць. Демонстранти вигукували: „Преч з Украінон", „преч з гайдамаками", „нех жиє обуз народови". Поліція пробувала демонстрантів розігнати, але вони поорґанізували дрібні відділи і робили дальше спустошення аж до 10 год. вечором. Вони витовкли також частину вікон в українськім шпиталі „Народня Лічниця".

УБИВСТВО УКРАЇНСЬКОГО ДІЯЧА.

ЛЬВІВ. — Уночі 28 вересня ц. р. напали пять незнаних покищо бандитів на хату селянина Гринька Скаскова, бувшого члена Ц. К. УНДО і колишнього кандидата на посла, що мешкав у Божикові, пов. Підгайці. Напасники побили на смерть самого Скаскова, а потім побили також його жінку. Похорон Скаскова відбувся в пятницю, 30 вересня, при величезному здвизі народу. Яке тло вбивства, покищо не відомо. Та не було воно в цілі грабунку.

УНДО БЕРЕ УЧАСТЬ У ВИБОРАХ.

ЛЬВІВ. — Центральний Комітет УНДО на своїм засіданні вирішив брати участь у розписаних недавно виборах до польського сойму, „стоячи далі на засадах, висловлених у декларації УНДО з 7 травня 1935 р." В часі засідання було також внесення, щоб не брати участи у виборах. Його поставив д-р Д. Левицький. Але його внесок перепав значною меншістю голосів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ВЕЛИКА ХВИЛЯ

З днем 30. вересня цього року ввійшла офіціяльно в життя злука Згоди Братств з Українським Народним Союзом.

Через це ця дата перейде в історію української іміґрації в Америці як одна з великих подій. Згадувати її будуть грядучі покоління як зворотну дату, як мент, з котрого почався в цій історії новий напрям.

Буде ця дата майже рівнозначна з датою 22. лютого 1894. року, коли то в місті Шамокіні відбулися перші збори в справі заложення рідної запомогової орґанізації, нинішнього Українського Народного Союзу. Як знаємо, цю ідею зєдинення всіх українських іміґрантів в одну запомогову орґанізацію зчасом викривлено через поломання єдности, коли від великої спільної орґанізації почали ріжні невдоволені люди відривати відділи й людей для створення рівнобіжних і конкуренційних орґанізацій. Це творення конкуренційних орґанізацій, раз започатковане, здавалося, кінця не мало. Воно довело до поважного роздроблення наших орґанізацій і принесло нашій еміґрації багато шкоди, матеріяльної й моральної.

Період дроблення українських орґанізацій закінчився, коли українська іміґрація побачила на гірких примірах упадку деяких з тих орґанізацій, що для виконання своєї функції запомогова орґанізація потребує багато матеріяльної й моральної сили. Відколи це переконання раз нащепилося в українській іміґрації, відтоді авторитет Українського Народного Союзу, як найстрашої й найбільшої орґанізації, зростав щораз більше. Він ставав щораз більшою притягальною силою для тих що доглянули слабі сторони менших орґанізацій. Головно від часу, як іміґраційний закон обмежив майже зовсім наплив нової іміґрації зо старого краю, і як запомоготові орґанізації в своїх зусиллях приєднати свіжу кров мусіли щораз більше покладатися на орґанізацію молоді, стали розбиття й взаємна конкренція українських запомогових орґанізацій поважною перешкодою в дальшому зрості запомогових орґанізацій. В міру зросту цього переконання росли бажання обєднати назад в одну цілість розбиті українські запомогові орґанізації.

Говорено про це зєднання наново вже багато на зборах, конвенціях, ба навіть на конференціях між орґанізаціями. Згода Братств в Олифанті була першою, що справу перевела в життя, кладучи в цей спосіб немовби угольний камінь під нову епоху в розвою українського запомогового життя.

Користі з цеї злуки немалі й очевидні. Приносить вона користь бувшим членам Згоди, котрі дістають тепер забезпечення в певнім, фінансово могучім У. Н. Союзі. Скористають і члени У. Н. Союзу, бо вони дістають через бувших членів Згоди кращі звязки в тій околиці, де Згода головно працювала. Ці звязки треба використати, щоб іще більше скріпити числом нових членів і спільну нам орґанізацію, У. Н. Союз. Хай память злуки Згоди з Союзом буде для нас заохотою до нової акції для зросту українського запомогового орґанізаційного життя.

О. С.

НАУКА ЗАКАРПАТТЯ

Важиться доля Закарпаття. Чехи — річ природня — обстоюють її дальшу приналежність до ЧСР. Що думають німці, не відомо. В кожнім разі вони в останніх часах остентаційно підкреслюють наявність в ЧСР (замовчувану іншими) 600,000 українців. Навіть занехали давно вживаної назви „рутенен'' або „карпаторуссен", лише скрізь пишуть і говорять „украінер". Противники німців припускають, що при змінах у конституції ЧСР немалу ролю відіграє Закарпатська Україна, як свого роду німецький коридор для сполуки з Великою Україною. Натомісць польська преса в один голос домагається віддання Закарпаття Мадярщині або зіставити його при ЧСР, і протестує проти автономії Закарпаття.

Як бачимо, способів розвязки закарпатської проблєми є досить. І що нас тут цікавить, то те, що усі заінтересовані сторони, пропонуючи ту чи іншу розвязку, виходять виключно зо своїх власних інтересів і нікому й не сниться покликуватись на існуючі трактати, на державну приналежність, на природні границі і т. п.

От на цей момент у теперішній траґедії Закарпаття хочу тут звернути увагу. Живемо в добі, коли валиться політичний лад, усталений — „на довгий час'', як дехто думає — версайськими чудесниками. Валяться мирові договори; валиться Союз Націй, що нібито мав бути посередником у таких спірних справах; валяться державні границі; валяться міждержавні зобовязання і пакти про ґарантії; валиться все. Лишається лише те, чого маскою були тільки ті трактати і ґарантії; лишаються інтереси людських колєктивів, орґанізованих чи неорґанізованих у власні держави. Воля і сила кожного колєктиву поставити на свому, перепровадити свої бажання, рішає про все, і тільки вона.

Ось це треба нам запамятати і трохи змодифікувати нашу акцію за кордоном на користь чи то Закарпаття, чи то справи Великої України, тощо. В такій акції завжди і всюди треба покликуватися не на природні границі, не на трактати, лише на волю людности рішати самій про себе з виключенням усіх інших непокликаних чинників. Таку волю вже заявила Закарпатська Україна, заявила своє право на самоозначення. І в цій своїй акції мусить витревати, даючи гостру відсіч чинникам, які без її бажання, уповноваження і волі намагатимуться накинути Закарпаттю той чи інший плян його будуччини.

Але рівночасно стає на порядок денний і справа Великої України. На неї є багато претендентів. Росіяни, навіть деякі відломки польських політичних напрямків і т. д. І в цій справі треба станути в нашій закордонній акції виключно на точку погляду інтересів Великої України. Лише тут нема що покликатися на право нації на самоозначення, чи там плєбісцит, і т. п. Бо в траґічних роках 1917—1921 і досі Велика Україна що дня і що години кровю зголошувала і зголошує своє право на державне незалежне існування; цією кровю вона вже заявила не раз і не двічі свою незломну волю жити самостійним державницьким життям. А друге, Велика Україна вже жила самостійною республикою або державною, яку в морі крови втопила Росія. Отже те, чого наша закордонна пропаґанда має домагатися для Великої України, це не плєбісцит, не право на самоозначення, лише, згідно з нераз виявленою волею людности і згідно з фактами вже доконаними, домагатися привернення „статус кво анте'', привернення попереднього стану, себто реституції незалежної української держави над Дніпром зо столицею в Києві.

Коли Австро-Угорщина й Німеччина завоювали в світовій війні цілу Сербію, викинувши її армію поза границі королівства, ніхто з сербів, що працювали на користь сербської справи за кордоном, не жадав ні ласки переможців, ні плєбісциту, ні права сербської нації на самоозначення, лише просто привернення незалежної сербської держави.

Ця програма є й наша програма. Лише нею вшануємо тих, що полягли за наш ідеал; лише нею здобудемо пошану й евентуально симпатію та поміч для наших справедливих домагань.

ЯКОЮ ЯВЛЯЄТЬСЯ НАМ АМЕРИКАНСЬКА УКРАЇНА

(Декілька думок зприводу викладу д-ра Луки Мишуги у Відні).

Відень, 24. IX. 1938.

Зараз після одержання вістки, що проф. Іван Боберський та д-р Лука Мишуга прибули на короткий побут до Відня, я, як голова філії Українського Національного Обєднання (УНО) тут же, подбав у порозумінні з представником Союзу Українців Німеччини (СУН) радником д-ром Тарновецьким, про те, щоби привитати гостей на ширших сходинах української громади в нас. Правда, надто легко зробити це нам не довелось. Певність про прибуття д-ра Мишуги ми мали щойно у вівдорок, 20. IX., бо від четверга аж до неділі ввесь Відень мав бути внаслідок воєнних вправ повітряної оборони вповні затемнюваний, так, що про товариські сходини в такий час не могло бути й мови. Та ми всетаки впродовж не цілих 24 годин змогли спільними зусиллями членів виділу виготовити і розіслати стільки запрошень, що в середу, на викладі нашого гостя зза океану, простора саля Українського Клюбу при Банкґассе 1. була вже в 8. год. ввечері наповнена битком.

І після того, як я, відкривши сходини, пошанував обидвох наших гостей відповідною промовою, а публика зо свого боку привитала їх, д-р Мишуга почав свій доклад про життя української еміґрації в Америці.

В першу чергу він указав на те, що життя кожного українського середовища, де воно не булоб, витворює все одні й ті-самі українські проблєми й питання, очевидно з їх необхідними ріжницями, залежними власне від даного місця. І отим то, якщо ми, українці, не розуміємо себе взаємно, то лиш тому, що не завдаємо собі труду прослідживати й основно пізнавати те, що і як у кожнім нашім національнім середовищі твориться, бо нам здається, що для нас те все і без основнішого прослідження самозрозуміла річ. А тимчасом приклад чужих дослідників показує, з якою основністю та з яким просто науковим матеріялом звикла нині світова преса підходити до української справи, доказуючи таким чином її неабияку вагу і ріжнобічність. Отже ясно, що інформаційні доклади про наші поодинокі середовища для нас самих і саме нині незвичайно цінні й потрібні, наскільки вони спираються на дійсності безумовно правдивих фактів.

„Бо й найгарніша фраза — сказав наш докладник — не має найменшої вартости там, де йде про намічення фактів, що їх можнаб у цілості і в кожен час провірити. Провірити на те, щоб нація здала собі справу з того, що є в нас резервуаром і джерелом сил у народі, і як ці сили використати та їх опанувати".

І підкресливши отак необхідність пізнавання нас самих дорогою якнайсеріознішого досліду в околі нашого власного життя, промовець перейшов до властивої теми свого докладу. А саме до того, як то наша еміґрація за океаном змогла розкрити Новому Світові здобутки рідної, української культури.

Тут в обсяг його помічень та міркувань увійшли всі важніші ділянки нашої творчости на землі Вашинґтона. Як ось мистецтво, преса й фільма. Характер і праця молодого українського покоління і його досягнення в наукових інституціях. Даліж роля церкви в українськім житті за океаном. А накінець орґанізації економічної самопомочи, зясовані при допомозі міродатних статистичних дат, політична пропаґанда та робітнича справа.

І коли прелеґент, переходячи отак від одної ділянки до другої, намічував скрізь позитивні моменти і здобутки в околі кожної, то у свідомості його слухачів зарисовувався щораз чіткіше ціловид того, що ми тут називаємо американською Україною. І неодин з нас добув щойно трівкішу основу до якогось справді річевого осуду пр неї...

Дійсно:

Ми, українці, мало знаємо себе і про себе, і то саме з того погляду, де проявляється наше життєтворче хотіння і творча сила.

От, наприклад, якщо мова про плекання мистецтва в наших братів за океаном — творча праця і досягнення таких першорядних мистців у нас, як у ділянці музики Олександер Кошиць, Михайло Гайворонський, Роман Придаткевич, Печеніґа-Углицький та інші, яким завдячуємо стільки наших мистецьких успіхів по лінії спопуляризування української музики й українського співу на американським ґрунті. Але хіба в нас лише в цій ділянці пропамятні діла? А от вам світової слави різьбар-мистець Архипенко, з якого творів докладник видвигнув передовсім речі національного змісту, як ось його подоби Шевченка, Франка та Володимира Великого, причім малюнок подоби цього останнього докладник показав слухачам у репродукції, поміщеній недавно у „Свободі''. І цікаво і мило було нашим слухачам дізнатись про те, що в Клівленді одна частина Культурного Городу є українська, і що саме там знаходяться ті три Архипенкові мистецькі твори. Також само, як з великим зацікавленням слухала наша авдиторія інформацій прелеґента про наші останні фільми в Америці — як ось „Маруся'' та „Запорожець за Дунаєм'' — і про звязану з нею пропаґанду в користь нашого народнього мистецтва, що так знаменно виявляється в українських народніх танцях, костюмах, піснях та звичаях.

А ще особлившу пропаґанду нашому мистецтву робить українська молодь в Америці, коли при відповідних нагодах, особливо з нагоди святочних виступів або демонстраційних походів, вбирається в народні строї, виступає з українськими піснями в радіо, на концертах, добуває значних успіхів у вищих школах (гай скул), університетах і спортових клюбах, і використовує всюди тут нагоду говорити чужинцеві про Україну. І говорить нам гість багато про самостійність української молоді в Америці та про її привязання до рідної землі, хоч вона її ніколи не бачила. І згадує він тут про наші видання анґлійською мовою, а притім і про призначений для молоді додаток до „Свободи''—„Ukrainian Weekly", що помістив досі стільки найціннішого матеріялу для поширення знання української літератури і культури; між іншими переклади з Шевченка, Франка, Лесі Українки, Коцюбинського, Куліша та інших.

А мені тут приходить на думку наша молодь в европейських осередках української еміґрації, якої духовість тежь домагаласяб щонайдбаливішого плекання з боку власних батьків та доцільного національного проводу саме по лінії любови свого...

Отак побажатиб, щоб наша американська молодь була водно світлим прикладом для всієї української еміґрації.

А коли мова про нашу церкву в Америці, то д-р Мишуга в чіткім протиставленні до тих, що намагаються представляти нам ту церкву як вогнище невастанної боротьби, підкреслює в неї її моральну і національну силу. І діяльність її вважає позитивною та додатньою навіть і тоді, коли брати під увагу принагідні конфлікти, бо такі конфлікти в церковних взаємовідносинах промовець в усіх народів в Америці вважає чимось звичайним. Отак і в цій ділянці маємо за океаном цілі ряди неструджених робітників національної справи, а цю свою основну тезу прелеґент пояснив і підтверджував цікавими прикладами зо щоденного життя, які той виклад робили для слухачів щораз цікавішим.

А торкаючись економічної ділянки, промовець накреслив короткими, але важливими рисами — та при допомозі дуже для нас цінних статистичних дат — образ праці та досягнень наших братів за океаном на тому полі, гідних з кожного погляду нашої уваги. Бо, як виходило з усіх заподань докладника, то тут зазначується успіх, який, якщо приглянутися ближче, можна означити великою сумою приватного і громадянського українського майна. А на це наше національне, тяжким і невтомним трудом добуте майно складається праця всіх: і наших робітників у копальнях і фабриках, і наших корінників (ґросерників), кушнірів та похоронників, з одної, а професіоналістів — адвокатів, лікарів, аптикарів, учителів і інших. — з другої сторони.

Даліж обговорив промовець значіння наших запомогових орґанізацій, зокремаж розповів про велику моральну й національну силу та працю У. Н. Союзу, найстаршої і найбільшої нашої народньої установи в Америці.

Словом:

Картина того всього, що ми почули від нашого гостя, це процес могутнього відродження української еміґрації і процес ступневого завойовування зовсім нових позицій в заокеанськім світі, навіть наперекір тому, що українська еміґрація там з усіх наймолодша!

А про все те говорив наш промовець легко, прозоро і частенько з погідним гумором, ніби перескакуючи від одної теми до другої, і ніби от так собі, тоном свобідної гутірки, та проте зо кожного погляду цікаво і по лінії провідної думки: обзнайомити слухачів з фактичною дійсністю українського життя за океаном. І от та дійсність, та наша американська Україна, являється нам животворним заборолом наших змагань та справжньою твердинею нації за морем.

* *

Це було вже в годині 11.45 в ночі, і той виклад древав уже точно 2 години і 16 хвиль, та проте запитам слухачів не було кінця і була небезпека, що виклад д-ра Мишуги продовжиться до самого рана...

Д-р Остап Грицай.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

В. Д., Шікаґо. — Пишете, що Вам відомо, що запомогові орґанізації іміґрації з Закарпаття висилали вже делеґатів до краю й мабуть навіть тепер мають свою делеґацію на Закарпатті, а такі великі українські орґанізації, як запомогова орґанізація У. Н. Союз або політична орґанізація Обєднання, не мають свого представника на Закарпатті в такім важнім час коли рішається його доля. Як нам відомо, перша делеґація від закарпатської іміґрації їздила на Закарпаття ще до вибуху теперішньої кризи в Чехословаччині, і вона вже давно вернулась. Недавно тому виїхала до Европи друга делеґація закарпатської іміґрації, але вона вибралася до Риму в справах церковних. Коли тепер мова про Український Народний Союз або Обєднання, то ці дві орґанізації мають тепер свого уповноваженого представника, котрим є д-р Лука Мишуга, а котрий має їх заступати на Закарпатті чи деінде, де справа вимагає.

Павло Буркан.

ОЧІ ЗАЛЮБЛЕНОГО

(Оповідання).

(1)

Опера, то співана драма. В такій співаній театральній штуці не є важні думки, виспівувані акторами; не є важні слова, якими актори виспівують ті думки. В опері важна є тільки мельодія слів. В опері думки можуть бути дуже немудрі, ще менше мудро вони можуть бути сказані. Коби тільки музика тих слів була добра, то й опера несогірша. Як бувають немудрі слова, себто як буває дрантиве лібрето доброї опери... так в одній книжці може бути дуже лихий і лихо розказаний зміст повісти з дуже добрими, майстерськими образками до змісту повісти. Як в опері не драма є головне, а музика, так в книжці не повість є головне, а образки повісти. Для такої книжки ще не маємо назви. Вона ні повість, ні альбом.

Таку книжку, таку ні повість ні альбом, видав один молодий, дуже зарозумілий письменник. Він у повісті хотів показати, яку то нечувано страшну силу має любов. Хотів показати, що звіра в людськім тілі один його погляд на дівчину, яка йому подобається, може перемінити в ангела. Той молодий письменник написав повість з таким змістом:

То було за короля Цвяшка. Через гори з непрохідними лісами на межі, що відділяла край короля Цвяшка від краю короля Бляшки, ішов шлях. Тим шляхом їздили сюди й назад купці з багатим крамом. В лісах засіла ватага розбійників з отаманом Неспіймакою. Страшний був той Неспіймака. Як спіймав кого, то не лиш взяв, що спійманий мав коло себе, не лиш обдер його, не до сорочки, а до шкіри. В зимі голого обливав водою і лишав на морозі, щоби, замерзаючи, перемінився в стовп леду. В літі він свою жертву закатовував на смерть.

Сам він ніколи не катував. Лише сів собі на якійсь колоді або на камені, приказував, що і як його кати зо спійманим мають робити і до їх роботи призирався. Дивився, як жертвам його звірської вдачі його кати відрубували руки, відрубували ноги, лупили шкіру, розстрілювали, або вішали.

Раз тим страшним шляхом їхав купець з жінкою і дітьми. Ватага Неспіймаки обскочила подорожніх. Купець боронився. Від куль з його рушниці і з його пістолів погибли два бандити. Одна куля прошибла рамя Неспіймаки. Купець і його родина таки попали в руки бандитів. Їх отаман казився. Куля поцілила його перший раз в житті. Правда, рана не була небезпечна, бо куля пройшла тільки крізь мясо. Та всеж таки рана боліла і якийсь час одна рука мусіла відпочивати; вона якийсь час не могла робити опришківської роботи. Неспіймака загадав страшно пімститися. Приказав поставити перед себе купця і сказав:

— Ти згинеш у страшних муках. Буду мучити тебе наперед чотири дні муками твоєї жінки і твоїх дітей. Що днини буду мучити одно. Ти будеш коло них стояти і на їх муки дивитися. Потому три дні буду катувати тебе ріжними муками і живцем спалю тебе!

Купець став молити, благати:

— Скарай мене, як хочеш. Катуй мене найтяжчими муками, тільки пусти мою родину.

— Я скорше пустив би тебе, закатувавши в твоїх очах твої діти, щоби ти до смерти дурів, пригадуючи собі їх муки!

Звернувшися до своїх опришків, Неспіймака спитав:

— Які у нього діти?

— Два хлопці, може десять- і дванацять-літні, одна дівчина, може вісімнацять-літня — один опришок відповів.

— Закнеблювати його! — отаман крикнув, — щоби не міг просити мене, ні кричати, як побачить, що ви з його донькою робите. Як його вже закнеблюєте і привяжете до отсього дерева, приведіть дівчину. Ту дівчину на очах батька споневіряйте. Вилупіть їй очі і живцем спаліть її, та паліть по трохи. Вперед спечіть одну руку. Потому пришкварте другу. Очевидно добре, аж до кости. Як умліє, зливати водою. Як очуняє, знов пхати руку в полумінь. По руках прийде черга на ноги. Так по трохи аж до смерти.

Батько пручався, сльози текли з очей, та не міг ні крикнути, ні рушитися, щоби дитині скочити на поміч.

Дівчину привели і поставили перед отамана. Один опришок спитав:

— Кому з нас, отамане, позволиш зачинати?

Отаман не відповідав. Лиш з запертим духом позирав на дівчину. З його лиця, з його очей сіяла щораз більша, щораз солодша, щораз щасливіша, розкішніша блаженність.

— Як ти звешся? — Неспіймака спитав дівчину.

— Марія, — відповіла дівчина.

(Далі буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Комітет Оборони Закарпаття в Америці.

Минулого тижня зорґанізовано „Комітет Оборони Закарпаття в Північній Америці". Почесним головою вибрано о. Еміліяна Невицького, колишнього основника Пряшівської Ради в листопаді 1918 року. Чинним головою вибрано о. Василя Беня, а заступниками пп. Миколу Беня (вчитель) та Олександра Данканича, секретарями пп. Юрія Ґабоду та інж. Андрія Кістя, фінансовою секретаркою панну Тересу Палош, а скарбником п. Петра Ікаловича. До контрольної комісії ввійшли пп.: Іван Боришкевич, Юлія Боришкевич та Михайло Данканич.

Комітет поклав собі за завдання вести працю в користь відбудови української самостійної держави на Закарпатті.

---o---

ДІТРОЙТ, МІШ.

Вияснення Української Народньої Ради метрополії Дітройту.

Подія, яка сталася в Дітройті в середу, 28. вересня ц. р., потрясла до глибини душі українським місцевим громадянством. Обуренню нема кінця. А саме одинацять осіб в імені всього українського громадянства в Дітройті без відома громади і проти її волі вислали до президента Чехословаччини, Бенеша, таку телеграму льояльности:

„In behalf of Czechoslovakian democracy we Ukrainians of American descent send you and our nation our sincere sympathy in your struggle against German imperialism and unjust aggression. The Ukrainians of Detroit will aid the Czechoslovakian nation to be victorious in their struggle to maintain their independence."

Зробили вони це, хоч москвофіл Бенеш московщив українців на Закарпатті і впродовж 20 літ не тільки що не ввів автономії, а нищив усякі прояви українського життя. З усіх сторін Америки плили телеграми протесту в обороні українців на Закарпатті. А в неділю, 25. вересня, тільки три дні передтим українська громада в Дітройті, зібравшись на вічу в Укр. Нар. Домі в силі поверх 600 людей, ухвалила резолюції протесту проти Чехословаччини. Згаданих 11 осіб, які навіть брали участь у тім вічу і приймали резолюції протесту, в середу поступили цілком інакше і вислали телеграму льояльности до Бенеша в імені цілої громади.

На цей учинок громада рішучо зареаґувала на зборах представників усіх народніх організацій і товариств у четвер, 29. вересня ц. р., якими проводив: голова д-р А. Т. Кібзей, а секретарювали І. Іванчук та А. Малайин. Згаданих 11 осіб осуджено і відмовлено їм права говорити в імені цілої дітройтської української громади. Тими особами є: проф. Іван Королишин, Іван [illegible], Василь Лазечко, Василь Довгань, Тома Хруставка, Василь Сербай, Тимотей Починок, Йосиф Королишин, Настя Королишин, Василь Цимбаліст, Стефанія Цимбаліст.

Організації і товариства, які брали участь у зборах 29. вересня ц. р. в Укр. Нар. Домі, є: від. 292 У. Н. С., від. 146 У. Н. С., від. 183 У. Н. С., від. 175, У. Н. С., від. 141 У. Н. С., від 75, У. Н. С., від. 274 У. Р. С., Союз Українок Америки від. 23, Централя Союзу Українок, Тов. ім. Лесі Українки, Укр. Народна Поміч, Парохія в Гемтремк, Українські Ветерани, ОДВУ від. ч. 24, ОДВУ, від. 4, УЧХ, ОДВУ ч. 14, Союз Гетьманців Державників в Дітройті і Гемтремк, Чорноморська Січ ч. 8, Оборона Лемківщинн від. 42, Укр. Нар. Дім, Укр. Мішиґенська Ліґа, У. А. Клюб Громадян Н. Дітройт, Громадянський Клюб Дірборн, Союз Укр. Амер. ч. 5, Укр. Центр. Політичний Клюб, Укр. Демократичний Клюб Гемтремк.

Комісія в складі: о. д-р С. Чеханський, Осип Луцейко-Любецький, Іван Іванчук, Іван Кузь, Іван Чайківський виготовила телеграми протесту проти Росії, Польщі, Румунії й Чехословаччини, котрі збори одноголосно приняли і котрі зараз вислано до през. Рузвелта, Англії, Німеччини, Італії та Франції, про що відповідно повідомлено Американську пресу.

Тут подаємо протестаційні телеграми:

September 30, 1938

President Roosevelt
Washington, D. C.

Your Excellency:

Expressing the feeling of one million Americans of Ukrainian descent, we are deeply greatful to you for your valiant, timely and effectual efforts to preserve the peace in the present European crisis.

In these eventful moments when the rights of self-determination are being accorded to some European minorities, may we draw your attention that the largest European minority of more than forty million Ukrainians still remains divided among Russia, Poland, Rumania and Czechoslovakia in derogation of their national and human rights.

Gathered at a mass meeting in the Ukrainian National Temple at Detroit, we have resolved to make the European negotiators at Munich, Germany, cognizant of the Ukrainian question.

As our President, we ask you to lend a sympathetic ear to the rightful demands of this great European minority whose self-determination is so vital to the durability of world peace.

For The Ukrainian National Council of Metropolitan Detroit:

Dr. Ambrose T. Kibzey, Pres.
Rev. Dr. Stephen Chehansky, Sec.
John W. Koos, Treas.

---o---

September 30, 1938

Premier Edouard Daladier
Paris, France

Excellency:

The Ukrainians of America are cognizant of your valiant defense of the rights of the European minorities. More than forty million Ukrainians under Russia, Poland, Rumania and Czechoslovakia represent today the largest minority whose fate should not be overlooked by the liberty loving French people.

For The Ukrainian National Council of Metropolitan Detroit:

Dr. Ambroze T. Kibzey
Rev. Dr. Stephen Chehansky
John W. Koos

---o---

September 30, 1938

Premier Neville Chamberlain
London, England

Excellency:

The Ukrainians of America express their deep admiration for your history making efforts in the adjustment of minority rights in Europe.

Territorial inconsistencies among the European nations always did and will present problems until solved by men of your vision and your courage.

Hore than forty million Ukrainians under Russia, Poland, Rumania and Czechoslovakia represent the largest minority whose fate is not being considered today. Those millions are still awaiting recognition of their right to self-determination.

For The Ukrainian National Council of Metropolitan Detroit:

Dr. Ambroze T. Kibzey
Rev. Dr. Stephen Chehansky
John W. Koos

---o---

September 30, 1938

Il Duce Benito Mussolini
Rome, Italy

Excellency:

Your stand on the question of self-determination of European minorities is commended by the Ukrainians of America.

More than forty million Ukrainians divided among Russia, Poland, Rumania and Czechoslovakia constitute the largest minority in Europe today.

For the sake of lasting peace in Europe, we trust that you will persist in your just stand until all Ukrainian territories shall have been accorded the right of self-determination.

For The Ukrainian National Council of Metropolitan Detroit:

Dr. Ambroze T. Kibzey
Rev. Dr. Stephen Chehansky
John W. Koos

---o---

September 30, 1938

Reichsfuerer Adolf Hitler
Berlin, Germany

Excellency:

The Ukrainians of America are cognizant of your determination to unite the Germans of Europe into one Reich for the first time in history, and they believe that you do not intend in the expansion of the Reich to annex even one foot of un-German territory.

They are greatful for your expressions concerning the right of self-determination of the Ukrainian minority in Czechoslovakia, and hope that this privilege for the sake of everlasting peace in Europe may be extended to other Ukrainian territories.

For The Ukrainian National Council of Metropolitan Detroit:

Dr. Ambroze T. Kibzey
Rev. Dr. Stephen Chehansky
John W. Koos

Президія протестаційних зборів.

---o---

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Резолюції всенароднього віча в обороні Закарпаття.

Всенароднє віче, скликане „Комітетом Оборони Закарпаття" дня 9. X. 1938 р. в Стайвесант Гай Скул у Ню Йорку, ухвалило такі резолюції:

1) Що Закарпаття, по розвалі австро-угорської монархії 1918 р., устами своїх умандатованих представників на радах: пряшівській 8. XI. 1918, словянській 8. XII. 1918 р. та хустській 21. 1. 1919 року виразно заявило свою волю жити в Незалежній Українській Соборній Державі.

2) Що через невідрадні міжнародні обставини, не можучи здійснити цього ідеалу, Закарпаття на підставі добровільної умови американських еміґрантів із Закарпаття з президентом ЧСР, Т. Г. Масариком в Америці, в листопаті 1918 р., приєдналося до Чехословаччини на основі повної національно-територіяльної автономії, що обіймала також Пряшівщину.

3) Що Чехословаччина не дотримала своїх, міжнародніми договорами у Версалю й Сент-Жермені забезпечених, по думці згаданої угоди зобовязань супроти Закарпаття, це є не впровадила в життя автономії та відірвала Пряшівщину від Закарпаття.

4) Що Чехословаччина запровадила та впродовж довгих літ застосовувала на Закарпатті та Пряшівщині політику економічного визиску, національного гнету та переслідування народнього руху.

5) Що Чехословаччина завела в останнім часі на Закарпатті режім терору, здійснюючи стан облоги, переводячи арешти та увязнення національних провідників з метою не допустити до вияву свобідної волі населення.

6) Що Закарпаття реагує на витворений стан річей відмовою йти або залишенням рядів чеської армії та збройним спротивом органам чеської влади на Закарпатті.

7) Що Закарпаття висунуло гасло незалежної держави, що має обіймати його територію разом з Пряшівщиною.

8) Тому, на основі права самовизначення народів, домагаємося признання Закарпаттю включно з Пряшівщиною державної незалежности.

9) Стверджуємо, що Мадярщина, яка в минувшині посідала Закарпаття й Пряшівщину, впродовж століть застосовувала на них режім нелюдського гнету, визиску й переслідування, є історичним ворогом української нації.

10) Ствержуємо, що Польща, другий історичний ворог українського народу, в теперішнім часі практикує режім жорстокого переслідування українського національного руху на Західних Українських Землях, хоч їм міжнародніми договорами заґарантовано широку автономію.

11) Протестуємо рішучо проти зазіхань поляків і мадярів на ці українські національні землі й заявляємо, що населення Закарпаття й Пряшівщини й вся українська нація станутть обєднані проти цих плянів і будуть поборювати їх зо зброєю в руках.

12) Від чехословацького уряду домагаємося негайного звільнення арештованих українських провідників Закарпаття та всіх українських вязнів.

13) Домагаємося негайного виділення з чехословацької армії українців із Закарпаття та Пряшівщини в національні частини під українською командою та переведення їх на Закарпаття й Пряшівщину для охорони порядку й безпеки цих українських земель та вможливлення організації краю під законною, національною владою.

14) Цей свій голос в обороні поневолених братів в рідному краю підносимо ми, вільні громадяни Америки, в свідомості, що висловлюємо волю наших земляків, позбавлених цеї змоги на рідній землі.

Віче висилає таку телеграму до уряду Америки, Німеччини, Італії, Англії та Франції:

„Всенародне віче в Ню Йорку, 9-го жовтня 1938 р., скликане „Комітетом Оборони Закарпаття" в Північній Америці, однодушно рішило:

„Що Чехословаччина не дотримала своїх міжнародніх зобовязань супроти поневоленого нею Закарпаття.

„Що створення Незалежної Закарпатської Української Держави включно з українською частиною східньої Словаччини — є єдиною розвязкою.

„Що всякі претенсії на українську територію з боку Мадярщини та Польщі, гнобителів українського народу, стрінуть наш найрішучіший спротив.

„Що всі українські арештовані політичні вязні в Чехословаччині мають бути негайно звільнені.

„Що українці, вояки в чехословацькій армії, мають бути безпроволочно виділені в національні частини під українською командою та вислані на Закарпаття й Пряшівщину для оборони їх прав.

ЗА ПРЕЗИДІЮ ВІЧА:

Андрій Кість, голова
Юрій Ґабода, секр.

ПОВОРОТ ФІЛЬМОВОЇ ЗІРКИ.

Як Ґрета Ґарбо, відома фільмова акторка, верталася в Америку, в нюйорському порті вийшла на її стрічу ціла сотка репортерів і газетних фотографів. Хотіли її допитувати про ріжні справи. Вона заявила між іншим, що не віддалася за відомого диригента Леопольда Стоковського.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Посол Степан Ярема закликає виборців реєструватися.

Адв. Степан Ярема, що вже був дві каденції членом нюйорської стейтової асемблі й тепер знову кандидує на це саме становище з 8. нюйорського дистрикту, видав, як номінат Демократичної Партії, до українських виборців заклик, щоб вони не поминули зареєструватися (записатися) цього тижня до виборів.

Посол Ярема звертає увагу виборців-українців, що без реєстрації їм не можливо буде віддати своїх голосів у листопаді. Реєструватися треба в спеціяльних на це призначених льокалях, що знаходяться по всьому місті. Де такий льокаль у вашім дистрикті, спитайтеся поліцая. Реєстраційні льокалі відкриті від 5. години пополудня до 10:30 вечором, у суботу від 7. рано до 10:30 вечором.

Записуючися до виборів, виборець може теж записатися як член котроїсь зареєстрованої партії. Без того він не буде міг голосувати при правиборах („праймеріс") у наступному році.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ГУРАГАН У ПРОВІДЕНСІ.

В середу, 21. вересня ц. р., в 3 год. попол., провіденські мешканці пережили страшний ґураган. Чути було вже в повітрі, що на щось зле заноситься. Не можна було зпочатку віддихати. Нагло повіяв сильний вітер і почали висипатися з дзенькотом шиби, а далі почали летіти склепові шильди. Хто був на вулиці, почав утікати й шукати захисту. Де далі не стало світла; падворі цілком потемніло.

Я теж почав поспішати додому. В нормальнім часі я був би перейшов цю віддаль у 20 мінутах. А тепер, з огляду на сильний вітер, що спинював хід і кидав мною то сюди, то туди, мені прийшлось іти півтори години. Вдома я довідався, що середину міста заливає вода. Також занялася газівня. Цілу ніч працювала вогнева сторожа, заки зльокалізувала вогонь. А далі попереривало всі електричні й телеграфічні дроти. Без світла і без комунікації мешканці Провіденсу пробули цілу ніч. Другого дня появились часописи, але в дуже маленьким форматі. З них ми довідувалися, що сталося, скільки шкоди наробив ґураган та скільки жертв було в людях.

Н. П., Провіденс, Р. Ай.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Відчит в 204 від. У. Н. Союзу.

Дня 8. жовтня ц. р. відбулися збори 204 відділу У. Н. Союзу, на яких попри полагодження біжучих справ редактор „Націоналіста" м-р В. Душник, виголосив відчит на тему „Україна в світлі світової політики". Бесідник зясував теперішнє положення українців під усіми займанщинами, а головну увагу звернув на сучасне положення Закарпатської України, якої доля нині висунена найбільше на торги в міжнародній політиці. Члени відділу уважно вислухали цікавого докладу і по короткій дискусії рішили взяти масову участь у вічу в обороні Закарпаття, що відбулося другого дня в Ню Йорку, в Стайвесант Гай Скул. Ухвалено також з каси відділу $10 на поміч Закарпаттю. Ту суму вислано через Обєднання на призначену ціль.

М. Близнак, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Місячні збори Тов. св. Арх. Михаїла, від. 243., відбудуться в неділю, 16. жовтня, в парохіяльній галі, 12205 N. E. Проситься членів прибути на збори, бо маємо важні справи до полагодження. — Данило Бучман, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Бр. св. Йосафата, від. 217., відбудуться в неділю, 16. жовтня, точно в годині 2. пополудні, в гали парохіяльній, 303 Hudson Ave. Приявність всіх членів на цих зборах конечна, бо є дуже важні справи до вирішення. Довгуючі члени мають прийти і вирівняти свої довги цього місяця, бо в противнім разі будуть суспендовані. Член, котрий не явиться на зборах без важних причин, буде караний після братської ували. — А. Іванів, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. Місячні збори Бр. св. Кирила й Методія, від. 86., відбудуться в неділю, 16. жовтня, зараз по Сл. Божій де звичайно. Всі члени обовязані явитись на означений час, бо сподіваємось, що головний радний У. Н. Союзу, О. Запоточний зо Скрентону, буде приявний на цих зборах. — Гр. Сайкевич, предс.; Т. Мороз, кас.; П. Саламаха, секр.

НЮ КЕНСІНҐТОН, ПА. Важні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 296., відбудуться в неділю, 16. жовтня, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі в Арнольд, Па. Обовязком кожного члена прийти на збори бо маємо важні справи, котрі мусимо поставити на денний порядок. Не думайте, члени, що уряд скликає збори для себе. Противно, уряд скликає збори для добра членів; уряд без членів не може ніякої справи сам рішати. Тому присутність членів конечна. Мусимо зрозуміти, що У. Н. Союз не є тільки асекурація, як дехто говорить. Є багато привілеїв чи користей, котрих багато членів не знає. Взиваємо всіх членів, котрі ще мають діти, чи дорослих, що ще не вписані в У. Н. Союз, нехай це зроблять. Цим вони сповнять в першій мірі для себе корисний, як також національно патріотичний обовязок. — І. Балабан, предс.; В. Каликовський, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Триквартальні збори Бр. св. Володимира, від. 130., відбудуться в суботу, 15. жовтня, в годині 8. ввечір, в У. Н. Домі, 217-219 Іст 6. вул. Обовязком всіх членів є прийти на ті збори, бо є важні справи до полагодження. Також нагадуємо членів вирівняти свої залеглости. Приходіть на означений час. — Антін Карпович, рек. секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Місячний мітинг відділу 312. відбудеться в пятницю, 14. жовтня в годині 8. ввечір. Проситься зійтись на означений час. Член, що не явиться на мітингу і не заплатить вкладки на мітингу, буде суспендований. Тож прошу запамятати дату і годину. — Василь Хміль, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Триквартальні збори Тов. Запорозької Січи, від. 234., відбудуться в пятницю, 14. жовтня, в салі У. Н. Дому, 214-216 Фултон ул., в Елізабет, Н. Дж. Проситься всіх членів прибути на означений час, бо є важні справи до полагодження. Урядники і контрольна комісія дадуть фінансовий звіт за третій квартал. Припоминається довгуючим членам, щоби вирівняли свої залеглости, бо в противнім разі будемо змушені поступити після статута У. Н. Союзу і ухвал нашого Товариства. — П. Сташків, голова; В. Кардаш, скарбник; Ст. Могила, фін. секр.

ГЕЙЗЛЕТОН, ПА. Звичайні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 85., відбудуться в неділю, 16. жовтня, в Юніон Гал, в 1. годині пополудні. Просимо всіх членів прийти на означений час, не спізнюватись. Будуть важні наради. Довгуючі члени мають вирівняти свій довг; як не вирівняють, будуть суспендовані. — В. Шипула, предс.; М. Поливка, кас.; О. Костюк, секр.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 97., відбудуться в неділю, 16. жовтня, в гали церковній, 47 Hope Ave., в 2. год. Кожний член має явитись на збори і взяти тикет на баль, що його влаштовують спільно 3 місцеві відділи. Тикети балеві мусить взяти кожний член. Довжні члени мають прийти й заплатити свій довг. — Т. Скоробогатий, предс.; М. Табачук, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Мітинг Бр. св. Василія, від. 339., відбудеться у суботу, 15. жовтня, в годині 7. ввечір, в домі Укр. Громади, 3322 Норт Лавренс ул. Проситься всіх членів конче явитись на мітинг. Є важні справи до вирішення і тому треба, щоби кожний член був приявний на цім мітингу. Пригадується довгуючим членам, щоби вирівняли свої залеглі вкладки. Проситься кожного члена нашого відділу, щоб привів одного нового кандидата в члени У. Н. Союзу, а отримае нагороду від Союзу, бо Союз платить тепер високі нагороди, бо аж 4 доляри за одного члена. Також проситься членів старатися приеднувати нових членів до Союзу. Котрий член мігби вписати три члени до Союзу, той отримае аж 15 долярів нагороди. Також дуже добра нагода вписувати до Союзу діти, защо теж є весокі нагороди: за одну дитину одного доляра, за трое дітей аж 6 долярів! Отже котрі члени можуть приеднати і вписати до Союзу кількох членів, отримають високі нагороди від У. Н. Союзу. — Іван Сорока Мак., предс.; Іван Сорока Мих., кас.; Олекса Діорка, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42., відбудуться в неділю, 16. жовтня, в год. 2. пополудні, в льокали У. Н. Дому, 237 Hope Ave., Passaic. Всіх членів проситься зійтись точно на означений час. Є важні справи до вирішення. Довгуючі члени незабувайте вирівняти свою залеглість, бо зближаються річні збори. — Петро Головачук, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 347., відбудуться в неділю, 16. жовтня, в 2. годині пополудні, в гали, де звичайно. Обовязком кожного члена бути на зборах, бо є справи до полагодження. Довгуючі члени мають прийти й вирівняти свої вкладки. — М. Романюк, предс.; Т. Ковальський, кас.; Г. Тимчій, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні звичайні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 83., відбудуться в неділю, 16. жовтня, в годині 1. пополудни, в домі У. А. Горожан, 847 Норт Френклин ул. Проситься членів прибути на ці збори. Напоминається довгуючих членів, щоби прийшли і вирівняли свій довг. Коли цього не зроблять, то поступиться з ними після статута. — Семен Чорномаз, секретар.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Мітинг Тов. Подільська Січ, від. 8., відбудеться в неділю, 16. жовтня, в 2. годині пополудні, в сали У. Г. Клюбу, 13 Washington St. Проситься всіх членів явитись і вирівняти свої вкладки, щоб не наразитись на суспенду. Проситься кожного члена принести 1 доляра, бо по мітингу буде гостина. — Н. Чолій, предс.; В. Мандзій, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 170., відбудуться в неділю, 16. жовтня, в годині 6. ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Обовязком кожного члена прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Проситься довгуючих членів, щоби вирівняли свої залеглости до У. Н. Союзу і до Тов. Січи, бо в противнім разі такі члени будуть суспендовані. Рівночасно прошу привести зо собою своїх знайомих, щоби їх вписати в члени У. Н. Союзу, бо нашим обовязком є триматись Батька Союзу, як одна рідня і не розходитись по чужих організаціях, бо ніде ліпшої організації не знайдемо, як У. Н. Союз. Кожного нового члена наш відділ щиро витае. — Т. Наконечний, фін. секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Місячні збори Бр. Рождества Пресв. Богородиці, від. 259., відбудуться в неділю, 16. жовтня, в парохіяльній гали, 4950 S. Paulina St. Проситься всіх членів бути присутніми на цих зборах, бо є багато справ до рішення. — Андрій Фоца, рек. секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Квартальні збори Тов. Запорозька Січ, від. 206., відбудуться в неділю, 16. жовтня, в парохіяльній гали, West School St. Проситься членів прийти на збори в годині 1:30 пополудні. Неявившийся член на зборах заплатить кару після статута. На цих зборах буде справоздання за третій квартал. Обовязком є кожного члена привести одного члена до Союзу, а отримає нагороду за то. Проситься товаришів, щоби сплачували свій довг до товариства. Також напоминається, щоби до Союзу платили на зборах. — О. Косюк, предс.; І. Ковальський, кас.; Н. Вецал, фін. секр.; Я. Процишин, рек. секр.

ЛІНДЕН, Н. ДЖ. Звичайні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 306., відбудуться в суботу, 15. жовтня, в годині 7:30 ввечір, в домі п. Стефана Берези, 1314 Roselle улиця. Як все, так і тепер, пригадується членам, щоби обовязково приходили на збори. Годі так далі поступати і занедбувати про свої обовязки, котрі для нас в теперішнім часі такі дорогі. Шановні члени, не думайте, що ви всі багаті і багато знаете, і що вам на збори ходити якось не те. На тім ви дуже помиляетеся, бо чим ми більше будемо жити соціяльно, тим більше ми навчимось, а навчимось того, чого дотепер ми не знали, бо в нас так є, що декотрому жінка не каже іти, декотрому жінка дає гроші на заплату місячної вкладки, а він замісць на збори, то ходить по салунах, марнує останній цент і приходить додому і каже жінці, що був на зборах, а він ледви присунув додому (та не зі зборів, а зо салуну), тай місяць поза місяць довг росте. Тов. вірить, що коло члена скруто і нема чим заплатити. І що робить член? Каже: „Ото Тов.! боїться заплатити за мене! Або я що? Не варта віддати тих пару центів? А то все винен той секретар!" Шановні члени, не можливо далі таке поступовання. Берім приклад з інших народів. Дивімся, як у них. І ми, як належимо до юнії, правда що не обминемо ані одних зборів, а приходите ще перед часом. А чому? Бо боїтесь, щоби вас не викрислили або не наложили кару, а важніше, щоби не втратити праці. У Товаристві випадають всілякі справи, тих справ нема кому брати під ухвали, а що уряд зробить по своїм розумінні, то як щось котрому членові не довподоби, то кричить і критикуе, а інші, такі самі члени, як і він, думають, що то розумна людина (бо знае добре кричати), далі за ним і на уряд. Мовляв: що, де їм до уряду! Якби я був урядником, я показав би де раки зимують. А як прийдуть річні збори вибирати новий уряд, то нема з кого й вибрати. Кожний чогось боїться, але кричати, то не боїться. Так далі не може бути. Пригадуемо членам, щоби привели бодай одного нового члена, бо за кожного нового члена дістанете $4 нагороди. Довгуючих членів напоминаеться, щоби по можности сплачували свій довг, бо інакше будуть наражені на суспензу. — Стефан Береза, гол.; Андрій Андріців, кас.; Василь Моссора, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Тов. Згода, від. 358., відбудуться в неділю, 16. жовтня, в 2. годині попол., в У. Н. Домі. Проситься всіх членкинь прибути на збори. Довгуючі мусять вирівняти свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — А. Карась, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Сестрицтва Н. З. П. Д. Марії, від. 112., відбудуться в неділю. 16. жовтня, в церковній гали. Проситься всіх прийти на ці збори, бо є важні справи. Також пригадується довгуючим членицям вирівняти свої довги, бо котра члениця довжна за два місяці і третій не зголоситься на зборах, про яку причину не платить, то буде суспендована. — Марія Ліска, пр.; Катерина Ґабрівська, фін. секр.; Параня Ризун, кас.; Домініка Романович, рек. секр.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Зо срібного весілля на визвольну боротьбу.

Анна й Іван Хитрик, члени 204 відділу У. Н. С., святкували 1. жовтня ц. р. 25-літній ювилей свого подружжя. При гарній забаві складали ювилятам привіти запрошені гості від 204 від. У. Н. С., від укр. прав. парохії, братства св. Володимира і сестрицтва Пресв. Діви Марії, яких членами є теж ювиляти.

При тій нагоді не забуто і про визвольну боротьбу та зібрано на ту ціль $10. Гроші вислано через Обеднання. Зложили: о. Л. Весоловський $1.25; по $1: М. Близнак, І. Хитрик, В. Череватюк, К. Ядловський, В. Гарачай, К. Грицишин; по 50 ц.: О. Курчій, Т. Скульський, Ю. Кравчук, М. Мартинюк; пані Боднар 25 ц.

М. Б.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ. (32)

Посланець племени замбегу провадив відділ війська з Бальзом на чолі в тому напрямку, в якому він годину передтим бачив Тарзана з цілим товариством. Скоро вони попали на слід товариства і чимскорше поспішали, щоб їх здогнити. Нагло Бальзо стримався і рухом руки здержав решту. На обрію він побачив машируючих людей.

Бальзо скоро переконався, що цей гурт це люди, яких він шукає. Своїм бистрим зором він навіть відмітив трьох білих чоловіків і одну білу жінку. Решта були чорні. Бальзо тішився тим, бо знав, що ті чорні послугачі звичайно погані вояки і при першій небезпеці втікають. Найкраще бються білі. Та їх у порівнянні з його військом було небагато.

Це було полудне. Страшне сонце пекло і всі почували втому. Тарзан, бажаючи заощаджувати силу чорних, приказав усім спинитись і добре відпочити. Зполудня він думав пускатися далі в дорогу. Тарзан був певний, що в білий день скриті післанці племени замбегу не відважаться їх напасти. Та він забув, що їх може бути цілий відділ.

Можливо, що Бальзо був би теж не відважився їх нападати в білий день і був би ждав ночи. Та він був того переконання, що демони страшніші в ночі ніж у день. Вони в день полохливі, зате в ночі непереможні. Крізь його голову майнула „заохота" Кагунда. Отож Бальзо рішився в день нападати. „Тепер, або ніколи", думав він у своій голові.

ВРОДИЛА 19. ДИТИНУ.

Жінка Вилйема Андерсона, 49-літнього безробітного маляра домів у Вайлдвуді, Ню Джерзі, вродила 19-ту з черги дитину. Всі її діти з винятком 3 живуть. Найстарша її дитина, син, має вже 24 роки й уже є жонатий.